

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра музикознавства та музичної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
Наталія ВІННІКОВА
«*НВ*» *Сириня* 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МУЗИКИ**

для аспірантів

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітнього рівня третього (освітньо-наукового)
освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки»

Київ – 2023

Розробники:

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти Інституту мистецтв;

Бодненко Дмитро Миколайович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук і математики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти Інституту мистецтв;

Бодненко Дмитро Миколайович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук і математики Факультету інформаційних технологій та управління.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри музикознавства та музичної освіти

Протокол від 01.12.2021 р. № 16

Завідувач кафедри _____ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри комп'ютерних наук і математики

Протокол від «12» січня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри _____ Оксана ЛИТВИН

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки»

«12» 01 2022 р.

Гарант освітньо-наукової програми _____ Людмила ХОРУЖА

Робочу програму перевірено

«12» 01 2022 р.

Завідувач аспірантури, докторантури _____ Ілона ТРИГУБ

Пролонговано:

на 2022/2023 н.р. _____ (Левченко), «04» 08 2022 р., протокол № 10

підпис

П.І.Б.

_____ (Олексюк О.М.) «26» 08 2022 р., протокол № 12

підпис

П.І.Б.

на 2023/2024 н.р. _____ (Литвин), «23» 08 2023 р., протокол № 8

підпис

П.І.Б.

_____ (Олексюк О.М.) «26» 08 2023 р., протокол № 11

підпис

П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № _____

підпис

П.І.Б.

_____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № _____

підпис

П.І.Б.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання					
	Денна			Заочна		
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МУЗИКИ						
Вид дисципліни	Вибіркова					
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська					
Загальний обсяг кредитів / годин	8 / 240, з них: Змістовий модуль «Актуальні проблеми досліджень з теорії та методики навчання музики» – 2/60; Змістовий модуль «Теорія та методика музично-педагогічної освіти» – 2/60; Змістовий модуль «Технології експериментального музично-педагогічного дослідження» – 2/60; Змістовий модуль «Методичні системи навчання музики» – 1/30; Змістовий модуль «Педагогічний експеримент та методи математичної статистики» – 1/30.					
Рік навчання	2	3		2	3	
Семестр	4	5	6	4	5	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	1	2	2	1	2
Обсяг кредитів	4	2	2	4	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	120	60	60	120	60	60
Аудиторні	56	28	28	16	8	8
Самостійна робота	64	32	32	104	52	52
Форма семестрового контролю	Екзамен			Екзамен		
Змістовий модуль «Актуальні проблеми досліджень з теорії та методики навчання музики»						
Рік навчання	2	-	-	2	-	-
Семестр	4	-	-	4	-	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	-	-	1	-	-
Обсяг кредитів	2	-	-	2	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	-	-	60	-	-
Аудиторні	28	-	-	8	-	-
Самостійна робота	32	-	-	52	-	-
Змістовий модуль «Теорія та методика музично-педагогічної освіти»						
Рік навчання	2	-	-	2	-	-
Семестр	4	-	-	4	-	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	-	-	1	-	-
Обсяг кредитів	2	-	-	2	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	-	-	60	-	-
Аудиторні	28	-	-	8	-	-
Самостійна робота	32	-	-	52	-	-
Змістовий модуль «Технології експериментального музично-педагогічного дослідження»						
Рік навчання	-	3	-	-	3	-
Семестр	-	5	-	-	5	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	-	1	-	-	1	-

Обсяг кредитів	-	2	-	-	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	-	60	-	-	60	-
Аудиторні	-	28	-	-	8	-
Самостійна робота	-	32	-	-	52	-
Змістовий модуль «Методичні системи навчання музики»						
Рік навчання	-	-	3	-	-	3
Семестр	-	-	6	-	-	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	-	-	1	-	-	1
Обсяг кредитів	-	-	1	-	-	1
Обсяг годин, в тому числі:	-	-	30	-	-	30
Аудиторні	-	-	14	-	-	4
Самостійна робота	-	-	16	-	-	26
Змістовий модуль «Педагогічний експеримент та методи математичної статистики»						
Рік навчання	-	-	3	-	-	3
Семестр	-	-	6	-	-	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	-	-	1	-	-	1
Обсяг кредитів	-	-	1	-	-	1
Обсяг годин, в тому числі:	-	-	30	-	-	30
Аудиторні	-	-	14	-	-	4
Самостійна робота	-	-	16	-	-	26

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є вивчення методологічних засад методики навчання музики як науки, концептуальних джерел та детермінант їх історичного розвитку, екстраполяція методичних систем на сучасні освітні реалії

Завдання навчальної дисципліни відповідно до програмних (загальних і фахових) компетентностей:

- формування здатності критично мислити, використовувати набутий особистісно-професійний досвід для вирішення наукових і фахових завдань; до аналізу міждисциплінарних явищ й процесів;
- формування здатності до критичного аналізу, оцінки сучасних наукових суджень, здатність генерувати оригінальні теоретичні конструкції, гіпотези та дослідницькі питання;
- формування здатності обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності;
- формування здатності критично оцінювати власні результати в контексті сучасних наукових досліджень у сфері теорії та історії мистецтва, культури й гуманітарного знання, здатність аргументовано викладати та захищати позицію у науковій дискусії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-наукової програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

Програмні компетентності	Код	Значення компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1	Здатність до розуміння широкого кола філософських питань, системних зв'язків між явищами і процесами; критичне мислення; використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань; аналіз міждисциплінарних явищ і процесів; реалізація власного аксіологічного та наукового потенціалу.
	ЗК 2	Здатність до розуміння сучасної методології освіти; здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідної діяльності; розроблення та впровадження дослідницьких проєктів, start-up; методологічно та технологічно грамотно здійснювати наукове дослідження, інтерпретувати його результати; ефективно висвітлювати, поширювати знання щодо наукових досліджень та інновацій.
	ЗК 4	Здатність аналізувати інформацію з різних джерел, користуватися бібліотеками (традиційними і електронними); професійно володіти основними методами, способами і засобами набуття, зберігання, обробки інформації; створювати презентації та ефективно використовувати мультимедійні технології, програмне забезпечення для виконання науково-дослідницьких завдань; використання зарубіжного досвіду при реалізації завдань власного дослідження; використання інформаційних ресурсів, які знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз Scopus та Web of Science, самостійної підготовки наукових публікацій до іноземних видань та участь у міжнародних наукових проєктах.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1	Здатність оперувати науковою термінологією педагогічної науки та вибудовувати ієрархію наукових понять за рівнями їх узагальнення; розуміти системність, взаємозв'язок та цілісність різних педагогічних явищ і процесів, багатогранність практичної спрямованості педагогіки; орієнтуватися у сучасній нормативно-правовій базі розвитку освіти, тенденціях освітньої політики в Україні; розглядати педагогічні явища, розвиток освіти та науки у їх історичній ретроспективі; застосовувати компаративний аналіз щодо вивчення педагогічних проблем у зарубіжному та вітчизняному контекстах; узагальнювати інноваційний педагогічний досвід у власному науковому дослідженні.
	ФК 3	Психологічна готовність до наукової діяльності, розвиток наукового мислення; здатність володіти знаннями про закономірності філогенезу та онтогенезу людини на різних вікових етапах, про розвиток психічних процесів людини; до емоційної саморегуляції, розвитку вольових якостей, самоорганізації та самоактуалізації; самоаналізу результатів

		наукової діяльності; виявлення креативних здібностей для самостійного вирішення дослідницьких завдань; дотримання етичних принципів роботи в системі «людина – людина»; виявлення емпатії, поваги до індивідуальних особливостей інших людей.
	ФК 4	Здатність проводити моніторинг власних наукових результатів; володіти діагностичним інструментарієм оцінки результатів експериментальної роботи; будувати індивідуальну траєкторію власного розвитку та кожного суб'єкта педагогічної діяльності; оцінювати наукову і практичну цінність завдань, які вирішуються у власному педагогічному дослідженні.
	ФК 5	Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, ефективної комунікації, презентації наукових доробків та ідей, володіння науковим стилем викладу матеріалу дослідження; до участі у різних видах наукового спілкування; встановлення продуктивних зв'язків з людьми щодо обміну досвідом (емоційним, соціальним, практичним тощо).
	ФК 9	Здатність до розвитку духовного потенціалу особистості у процесі музичної освіти; висвітлення проблем музично-естетичного розвитку молоді; підготовки майбутнього педагога музичного мистецтва; аналізу, оцінювання, інтерпретації музичних творів різних стилів, жанрів і форм; інтегрування видів мистецтва; акумуляції здобутків та екстраполяції досягнень музичного мистецтва для вибудовування нових дослідницьких траєкторій.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант виявляє здатність:

- володіти знаннями з нормативно-правової бази розвитку сучасного мистецтва, тенденцій мистецької політики в Україні щодо входження в європейський мистецький простір, норм та принципів наукової етики;
- логічно будувати структуру наукового дослідження, застосовувати відповідні методи його реалізації, здійснювати кількісно-якісну інтерпретацію отриманих результатів;
- володіти принципами аналізу, синтезу, співставлення, порівняння явищ і процесів для вирішення науково-дослідницьких завдань;
- виявляти розуміння щодо прогнозування наукової діяльності, моделювання освітніх явищ і процесів, аналізу тенденції їх розвитку.

Програмні результати навчання:

Код	Значення програмного результату
ПРН 1	Здатність до критичного мислення, розуміння широкого кола філософсько-світоглядних питань, використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань; аналізу міждисциплінарних явищ і процесів; реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу.
ПРН 2	Здатність до застосування методів наукового пізнання, проведення науково-дослідної діяльності, розробки та впровадження дослідницьких проєктів, здійснення наукового дослідження й інтерпретація його результатів, ефективного висвітлення, поширення знань щодо наукових досліджень.
ПРН 3	Здатність до розуміння та використання положень нормативно-правової бази сфери вищої освіти та дотримання норм наукової етики під час дослідницької діяльності.
ПРН 4	Здатність до використання зарубіжного досвіду при реалізації завдань власного дослідження, використання іншомовних інформаційних ресурсів, які знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз, самостійної підготовка наукових публікацій до зарубіжних видань та участь у міжнародних наукових проєктах.
ПРН 6	Здатність реалізовувати професійну та науково-дослідну діяльність на основі знань про сучасні технології у галузі освітніх, педагогічних наук.
ПРН 11	Здатність застосовувати методи математичної статистики для обробки і аналізу отриманих експериментальних даних та об'єктивної оцінки результатів дослідження.
ПРН 16	Здатність розвивати духовний потенціал особистості у процесі музичної освіти; акумулювати здобутки та екстраполювати досягнення музичного мистецтва для вибудовування нових дослідницьких траєкторій майбутніх педагогів музичного мистецтва.

4. Структура навчальної дисципліни
Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт		
		Аудиторні		Саморегійна робота
		Лекції	Семинари	
Змістовий модуль «Актуальні проблеми досліджень»				
Тема 1. Основні напрями педагогічних досліджень в галузі теорії та методики навчання музики	12	4	2	6
Тема 2. Методологічні засади та науковий апарат дисертаційного дослідження	9	2	2	5
Тема 3. Методи проведення дисертаційного дослідження	9	2	2	5
Тема 4. Методи математичної обробки результатів дисертаційного дослідження	9	2	2	5
Тема 5. Вимоги до оформлення результатів дисертаційного дослідження	9	2	2	5
Тема 6. Аналіз нормативних документів, які визначають вимоги до змісту і оформлення дисертаційного дослідження	12	4	2	6
Разом за змістовим модулем «Актуальні проблеми досліджень»	60	16	12	32
Змістовий модуль «Теорія та методика музично-педагогічної освіти»				
Тема 7. Музично-педагогічна освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору	12	4	2	6
Тема 8. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти	9	2	2	5
Тема 9. Провідні концепції та принципи музично-педагогічної освіти	9	2	2	5
Тема 10. Зміст музично-педагогічної освіти в Україні	9	2	2	5
Тема 11. Форми та методи музично-педагогічної освіти	9	2	2	5
Тема 12. Компетентнісна модель музично-педагогічної освіти	12	4	2	6
Разом за змістовим модулем «Теорія та методика музично-педагогічної освіти»	60	16	12	32
Змістовий модуль «Технології експериментального музично-педагогічного дослідження»				
Тема 13. Педагогічний експеримент та його характеристика	10	2	2	6
Тема 14. Методика та технологія використання основних методів, способів й прийомів наукового дослідження.	10	2	2	6
Тема 15. Організація і проведення констатувального експерименту	12	4	2	6
Тема 16. Формувальний експеримент і його особливості	13	4	2	7
Тема 17. Аналіз результатів науково-дослідного експерименту	15	4	4	7
Разом за змістовим модулем «Технології експериментального музично-педагогічного дослідження»	60	16	12	32
Змістовий модуль «Методичні системи навчання музики»				
Тема 18. Розвиток зарубіжних систем музичної освіти в контексті культури Новітнього часу. Концепція художньо-естетичного виховання школи Баухауза та вальдорфських шкіл	9	2	2	5
Тема 19. Аналіз провідних зарубіжних систем музичного виховання ХХ століття: Е. Жак-Далькроза, К. Орфа, З. Кодая, Б.Трічкова, М. Монтесорі	12	4	2	6
Тема 20. Організація сучасної мистецької освіти у загальноосвітніх	9	2	2	5

навчальних закладах розвинутих зарубіжних країн				
Разом за змістовий модулем «Методичні системи навчання музики»	30	8	6	16
Змістовий модуль «Педагогічний експеримент та методи математичної статистики»				
Тема 21. Використання методів математичної статистики в процесі педагогічного експерименту	9	2	2	5
Тема 22. Типові задачі аналізу даних педагогічного експерименту	9	2	2	5
Тема 23. Статистична обробка даних табличним процесором Excel	12	4	2	6
Разом за змістовий модулем «Педагогічний експеримент та методи математичної статистики»	30	8	6	16
УСЬОГО	240	64	48	128

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт		
		Аудиторні		Самостійна робота
		Лекції	Семинари	
Змістовий модуль «Актуальні проблеми досліджень»				
Тема 1. Основні напрями педагогічних досліджень в галузі теорії та методики навчання музики	10	1	1	8
Тема 2. Методологічні засади та науковий апарат дисертаційного дослідження	9	1	-	8
Тема 3. Методи проведення дисертаційного дослідження	11	-	1	10
Тема 4. Методи математичної обробки результатів дисертаційного дослідження	11	-	1	10
Тема 5. Вимоги до оформлення результатів дисертаційного дослідження	9	1	-	8
Тема 6. Аналіз нормативних документів, які визначають вимоги до змісту і оформлення дисертаційного дослідження	10	1	1	8
Разом за змістовим модулем «Актуальні проблеми досліджень»	60	4	4	52
Змістовий модуль «Теорія та методика музично-педагогічної освіти»				
Тема 7. Музично-педагогічна освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору	10	1	1	8
Тема 8. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти	9	1	-	8
Тема 9. Провідні концепції та принципи музично-педагогічної освіти	11	-	1	10
Тема 10. Зміст музично-педагогічної освіти в Україні	11	-	1	10
Тема 11. Форми та методи музично-педагогічної освіти	9	1	-	8
Тема 12. Компетентнісна модель музично-педагогічної освіти	10	1	1	8
Разом за змістовим модулем «Теорія та методика музично-педагогічної освіти»	60	4	4	52
Змістовий модуль «Технології експериментального музично-педагогічного дослідження»				
Тема 13. Педагогічний експеримент та його характеристика	11	1	-	10
Тема 14. Методика та технологія використання основних методів, способів й прийомів наукового дослідження.	11	-	1	10

Тема 15. Організація і проведення констатувального експерименту	12	1	1	10
Тема 16. Формувальний експеримент і його особливості	13	1	1	11
Тема 17. Аналіз результатів науково-дослідного експерименту	13	1	1	11
Разом за змістовим модулем «Технології експериментального музично-педагогічного дослідження»	60	4	4	52
Змістовий модуль «Методичні системи навчання музики»				
Тема 18. Розвиток зарубіжних систем музичної освіти в контексті культури Новітнього часу. Концепція художньо естетичного виховання школи Баухауза та вальдорфських шкіл	10	1	-	9
Тема 19. Аналіз провідних зарубіжних систем музичного виховання ХХ століття: Е. Жак-Далькроза, К. Орфа, З. Кодая, Б.Трічкова, М. Монтессорі	11	1	1	9
Тема 20. Організація сучасної мистецької освіти у загальноосвітніх навчальних закладах розвинутих зарубіжних країн	9	-	1	8
Разом за змістовим модулем «Методичні системи навчання музики»	30	2	2	26
Змістовий модуль «Педагогічний експеримент та методи математичної статистики»				
Тема 21. Використання методів математичної статистики в процесі педагогічного експерименту	9	2	-	7
Тема 22. Типові задачі аналізу даних педагогічного експерименту	9	-	-	9
Тема 23. Статистична обробка даних табличним процесором Excel	12	-	2	10
Разом за змістовим модулем «Педагогічний експеримент та методи математичної статистики»	30	2	2	26
УСЬОГО	240	16	16	208

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Лекція 1. Основні напрями педагогічних досліджень в галузі теорії та методики навчання музики

Особливості формування наукового апарату дослідження у кандидатських дисертаціях.

Основні поняття теми: дисертаційне дослідження, науковий апарат.

Лекція 2. Методологічні засади та науковий апарат дисертаційного дослідження

Дисертаційне дослідження як процес і результат наукової діяльності. Класифікація дисертаційних досліджень за їх характером і змістом. Основні методологічні характеристики, які повинні відобразитися в дисертаційному дослідженні. Проблема дослідження. Тема дослідження. Актуальність дослідження. Об'єкт і предмет дослідження. Мета й завдання дослідження. Гіпотеза дослідження. Методологічні і теоретичні засади педагогічного дослідження. Наукова новизна і теоретичне значення результатів дослідження. Практичне значення результатів дослідження та їх впровадження. Достовірність (вірогідність результатів дослідження). Предмет захисту.

Основні поняття теми: дисертаційне дослідження; дисертація; методологічні засади дисертаційного дослідження; науковий апарат дисертаційного дослідження; предмет захисту.

Лекція 3. Методи проведення дисертаційного дослідження

Методи теоретичного дослідження. Методи емпіричного дослідження. Характеристика загальнонаукових логічних методів і прийомів: аналіз і синтез; абстрагування та конкретизація; ідеалізація; узагальнення; порівняння; класифікація; індукція і дедукція; аналогія; моделювання; мислений експеримент; монографічний метод. Проективні методи. Експертні методи дослідження. Індивідуальна експертна оцінка. Метод узагальнення незалежних характеристик. Діагностуючі контрольні роботи, їх класифікація. Соціометричний метод. Експеримент. Природний експеримент. Лабораторний експеримент. Констатувальний і формувальний експерименти.

Основні поняття теми: методи теоретичного дослідження; методи емпіричного дослідження; проективні методи; експертні методи дослідження; експеримент; педагогічний експеримент.

Лекція 4. Методи математичної обробки результатів дисертаційного дослідження

Вимірювання в педагогіці. Вимірювальні шкали, їх види. Групування дослідницьких даних. Варіювання. Варіаційний ряд. Крива розподілу. Гістограма. Основні поняття математичної статистики. Репрезентативність

вибірки. Стандартна (середня квадратична) помилка. Коефіцієнт Стьюдента. Коефіцієнт Фішера. Міра зв'язку між змінними. Кореляція. Критерій рангів. Статистична перевірка педагогічної гіпотези. Визначення вірогідності одержуваних результатів. Багатомірні методи аналізу. Факторний аналіз. Дисперсійний аналіз. Регресійний аналіз. Статистична обробка даних педагогічного дослідження.

Основні поняття теми: вимірювання в педагогіці; репрезентативність вибірки; статистична перевірка педагогічної гіпотези; вірогідність результатів дослідження; статистична обробка результатів дослідження

Лекція 5. Вимоги до оформлення результатів дисертаційного дослідження

Основні вимоги до змісту дослідницького матеріалу: концептуальна спрямованість; сутнісний аналіз і узагальнення; аспектна визначеність; поєднання широкого соціального контексту розгляду з індивідуально-особистісним; визначеність і однозначність вживаних понять і термінів; чітке виділення нового і авторської позиції; міра в поєднанні однозначності і варіативності; конструктивність рекомендацій. Структура дисертації. Вимоги до змісту вступу, основної частини, висновків, додатків, списку використаних джерел. Робота над статтями й доповідями. Апробація та впровадження результатів дослідження.

Основні поняття теми: зміст дослідницького матеріалу; вимоги до змісту дослідницького матеріалу; структура дисертації; стаття; доповідь; апробація результатів дослідження; впровадження результатів дослідження.

Лекція 6 . Аналіз нормативних документів, які визначають вимоги до змісту і оформлення дисертаційного дослідження

Обговорення переліку нормативних документів, які визначають вимоги до написання і оформлення кандидатської дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Вимоги до формування висновків до дослідження. Вимоги до оформлення списку використаних джерел. Оформлення анотації дослідження відповідно змісту дисертації. Вимоги до кількості та якості наукової продукції з дисертації.

Основні поняття теми: нормативний документ, висновки, список використаних джерел, анотація, наукова продукція.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ

«ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Лекція 7. Музично-педагогічна освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору

Основні тенденції розвитку системи вищої освіти, зумовлені цивілізаційними процесами. Оскільки освіта є складовою культури, то музично-педагогічна освіта як один із найважливіших компонентів освіти

передбачає формування духовної культури особистості на основі попереднього інтелектуального досвіду. На сучасному етапі розвитку освіти і культури вітчизняні та зарубіжні науковці досліджують проблеми національної музичної культури й проблеми світового культурного простору. Українська музична культура, яка, з одного боку, зберігає духовне начало та самобутність, а з іншого, прагне до єдності з іншими культурами, активно рухається у світовий культурний простір.

Лекція 8. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти

У музичній освіті останніх років пріоритетними *тенденціями розвитку* є: гуманізація (полягає в утвердженні людини як найвищої цінності, тобто особистісно орієнтоване навчання, стверджує створення нового зразка музичної освіти, орієнтованої на особистість учня); фундаменталізація (як пріоритет галузей і методів пізнання; забезпечує багатопрофільність, вихід у суміжні сфери, сприйнятливість до інновацій, здатність до продуктивної переробки інформації і творчого пошуку); гуманітаризація (покликана формувати духовність особистості, планетарне мислення, художню картину світу; самовизначення особистості в музичній культурі є стрижневою лінією гуманітаризації); національна спрямованість (полягає в органічному поєднанні музичної освіти з історією і традиціями українського народу, у збереженні і збагаченні національних цінностей); перехід від інформативних форм до активних методів музичного навчання (передбачає використання наукового пошуку, проблемного підходу, мультимедійних технологій, інноваційних моделей, які активізують інтелектуальну діяльність); створення умов для творчої самореалізації учнів (передбачає самоактуалізацію творчого підходу, дає можливість особистості пережити радість творчого досягнення); безперервність музичної освіти (дає змогу постійно поглиблювати підготовку, досягати цілісності і послідовності в музичному навчанні і вихованні); органічне поєднання музичного навчання, виховання і розвитку (сприяє формуванню цілісної, гармонійно розвиненої особистості); відкритість системи музичної освіти.

Сучасні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору: 1) постійне оновлення змісту навчальних планів з професійно-педагогічної підготовки фахівців встановлених освітньо-кваліфікаційних рівнів; 2) оновлення змісту навчальних програм, які відповідали б міжнародним стандартам підготовки конкурентоспроможних фахівців на світовому та вітчизняному освітньому ринку праці; 3) диференційований підхід в організації освітнього процесу; 4) лінгвізація освітнього процесу, оволодіння необхідною кількістю для спілкування й навчання в зарубіжних мистецьких і культурно-освітніх навчальних закладах іноземних мов; 5) запровадження в системі мистецької освіти дистанційного навчання; 6) приєднання вітчизняної музично-педагогічної освіти до Європейської мережі дослідницьких програм; 7) участь обдарованих студентів у спільних міжнародних проектах, фестивалях, конкурсах і олімпіадах; 8) зміцнення культурно-освітнього простору засобами музично-

просвітницької діяльності, що зумовлена презентацією творчих досягнень у галузі вітчизняної музичної культури на європейському освітньому просторі.

Лекція 9. Провідні концепції та принципи музично-педагогічної освіти

Розвиток музично-педагогічної думки минулих десятиліть сприяє якісним новоутворенням та застосуванню системного підходу до розкриття змісту теорії і практики музично-педагогічної освіти. Українські учені зробили значний крок вперед у розвитку музично-педагогічної думки в Україні, характерними ознаками якої є професійна підготовка студентів вищих навчальних закладів до викладання музики та художньо-естетичного виховання молоді засобами музичного мистецтва.

Серед науково-педагогічних *концепцій* особливо значущими є: проблема музичного сприймання та його впливу на розвиток культури майбутнього учителя (О.Рудницька); феномен музичного сприймання, обґрунтування художньо-педагогічного спілкування як інтегрувального методу формування музичного сприймання (О.Ростовський); формування естетичних відносин засобами музичного мистецтва між вчителями та учнями (Л.Коваль); обґрунтування предметно-інтегративної моделі загальної мистецької освіти, створення концепції художньо-естетичного виховання молоді (Л.Масол); дослідження процесу орієнтації майбутніх педагогів-музикантів на цінності музичної культури в умовах навчання та організації довкілля (В.Драпіяка); формування духовного потенціалу особистості як інтегрувального явища (О.Олексюк); професійно-педагогічна підготовка вчителів художньої культури (О.Щолокова); обґрунтування методологічних засад, принципів, педагогічних умов, методів, виявлення основних закономірностей викладання мистецьких дисциплін у вищих і середніх навчальних закладах (Г.Падалка); дослідження та узагальнення емпіричного досвіду розвитку музично-естетичного виховання суспільного процесу другої половини ХІХ – початку ХХ століття (О.Михайличенко); концепція професійного становлення майбутніх учителів мистецьких дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах (В.Орлов); концепція української фортепіанної школи ХХ століття (Н.Гуральник); розвиток музично-педагогічної освіти в Польщі у ХХ столітті (Г.Ніколаї); психолого-педагогічні основи формування в молоді естетичного ставлення до музики (В.Бутенко); розвиток музично-педагогічної в Україні в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття, пов'язаний зі становленням музично-педагогічних факультетів, на яких здійснювалась професійно-педагогічна підготовка вчителів музики для загальноосвітніх навчальних закладів (В.Черкасов).

Спираючись на тенденції розвитку суспільства, цінності, цілі та закономірності розвитку особистості, вимоги до системи вищої мистецької освіти в умовах інноваційного оновлення, інтеграції та глобалізації, до найбільш загальних, соціокультурних *принципів* керування ми відносимо: принцип наступності / еволюційності розвитку системи вищої мистецької

освіти; принцип культуровідповідності у вищій мистецькій освіті; принцип урахування взаємозв'язку, взаємодії лінійності і нелінійності в розвитку, коли траєкторія лінійного розвитку коригується багаторівневими інноваційними процесами; принцип підвищення ролі системно-наукового, концептуального знання у всіх видах людської діяльності; принцип випереджальної орієнтації на трансдисциплінарний синтез у мистецькій освіті; принцип онтологічного плюралізму, спрямованого на формування різних типів мислення.

Лекція 10. Зміст музично-педагогічної освіти в Україні

Процес перебудови в Україні надає можливість вітчизняним ученим самостійно розробляти авторські та альтернативні програми з фахових дисциплін на основі принципів національного відродження. Створюються умови для фундаментальної підготовки майбутніх фахівців з мистецьких дисциплін.

Відповідно до освітніх рівнів із застосуванням кредитно-модульних технологій розробляються нові програми з основного музичного інструмента (фортепіано, баян, акордеон, скрипка, гітара), музично-теоретичних і вокально-хорових дисциплін, додаткового музичного інструмента. Спостерігаються нові підходи до побудови цих програм, а саме: взаємозв'язок із загальноосвітніми навчальними закладами; пропонується тематика робочих програм; надається список музичних творів, передбачених слуханням музики; план аналізу музичних творів; спрямованість на розвиток у студентів методичного мислення; формування навичок самостійної творчої діяльності; поєднання теоретичних питань з практичними навичками; проведення та впровадження результатів педагогічних досліджень.

Лекція 11. Форми та методи музично-педагогічної освіти

Форма (від лат. *forma* – зовнішній вигляд, обрис) організації навчання або організаційна форма – це зовнішній вияв узгодженої діяльності учителя та учнів, яка здійснюється в певному порядку і режимі. Форми організації навчання класифікуються за різними критеріями: за кількістю (індивідуальні, мікрогрупові, групові, колективні, масові); за місцем навчання – шкільні (урок, робота в майстерні, лабораторії тощо) та позашкільні (екскурсії, домашня робота, заняття на підприємстві); за часом навчання – урочні і позаурочні (факультативні, предметні гуртки, вікторини, конкурси, олімпіади, предметні вечори та інші); за дидактичною метою – теоретичного навчання (лекція, факультатив, гурток, конференція); комбінованого, або змішаного (урок, семінар, домашня робота, консультація); практичного (практикуми) і трудового навчання (праця в майстернях, у спеціальних класах тощо).

Є різні підходи до *класифікації методів*: 1) за джерелом знань (словесний, наочний, практичний, відеометод та ін.); 2) за призначенням (набуття знань, формування вмінь та навичок, застосування знань, творча діяльність, закріплення набутих знань, перевірка знань, умінь і навичок); 3)

за характером пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, евристичний, дослідницький, ігровий); 4) за дидактичними цілями (сприяють первинному засвоєнню матеріалу, закріпленню та удосконаленню набутих знань).

Лекція 12. Компетентнісна модель музично-педагогічної освіти

Ключові компетентності розглядаються як основний освітній результат, як інтегративні властивості, необхідні для продуктивної діяльності в різних професійних середовищах. До ключових компетентностей студента закладу вищої освіти відносяться універсальні для його соціальної адаптації та розвитку духовного потенціалу мистецькі компетентності. До переліку ключових відносять ціннісно-сміслові, загальнокультурні, навчально-пізнавальні, інформаційні, комунікативні, особистісного самовдосконалення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ТЕХНОЛОГІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

Лекція 13. Педагогічний експеримент та його характеристика

Інтегративність – сучасний напрям музичної освіти, що передбачає взаємодію і взаємовплив мистецтв на основі художнього сприйняття. Нове осмислення розвитку творчих здібностей у дітей.

Теорія та технологія педагогічного дослідження – спосіб досягнення його мети. Творчий характер в розробці теоретичних аспектів наукового дослідження.

Структура процесу наукових педагогічних досліджень. Загальна характеристика етапів педагогічного дослідження. Поняття та функції програми педагогічного дослідження. Основні компоненти програми дослідження. Основні вимоги до програми педагогічного дослідження. Об'єкт та предмет дослідження. Мета та завдання дослідження. Логіка наукового дослідження. Гіпотеза дослідження. Експеримент як складова частина наукового дослідження. Критерії експерименту. Мета експерименту та її реалізація. Завдання експерименту. Етапи експерименту. План і методика експерименту. Вибір способів та засобів фіксації результатів експерименту. Оформлення результатів експерименту. Роль особистості науковця у проведенні дослідження.

Лекція 14. Методика та технологія використання основних методів, способів та прийомів наукового дослідження

Методи педагогічних досліджень – шляхи, способи пізнання педагогічної дійсності. Особливості процесу виховання, розвитку і навчання. Неповторність педагогічних процесів. Встановлення закономірності педагогічного процесу. Кінцева мета педагогічного дослідження – виявлення закономірностей і законів. Різноманітні методи педагогічних досліджень: традиційно-педагогічні, педагогічний експеримент, педагогічне тестування, соціологічні методи, кількісні методи.

Лекція 15. Організація і проведення констатувального експерименту

Експеримент як важлива частина прикладних досліджень. Розробка технології експериментальних досліджень.

Педагогічний констатувальний експеримент та його особливості. Чотири етапи констатувального експерименту. I етап – визначення мети, складання програми і плану, характеристика засобів і термінів проведення експерименту, вибір способів аналізу і обробки інформації; II етап – збір інформації; III етап – підготовка зібраної інформації до обробки і сама обробка; IV етап – аналіз обробленої інформації.

Розробка програми дослідження. Характеристика окремих видів дослідження: спостереження, опитування, експеримент. Наукова значущість експериментальних досліджень. Вимоги до проведення експерименту. Експериментальна ситуація та створення її. Змінні, залежні і незалежні факти в експерименті. Реальний і пізнавальний результат експерименту. Типові помилки в проведенні експерименту. Методи збору емпіричної інформації. Методи теоретичного узагальнення емпіричної інформації. Методика обробки одержаної інформації.

Лекція 16. Формувальний експеримент і його особливості

Єдині вимоги до організації експерименту. Структура експерименту. Формувальний експеримент і його методика: визначення мети експерименту, гіпотези, завдань. Педагогічні умови у формувальному експерименті. Виявлення можливостей впливу експериментальних змінних. Вибір методичної схеми. Визначення тривалості.

Традиційні підходи до формування особистості (діяльнісний, особистісний, системний) і нетрадиційні (герменевтичний, амбівалентний, коеволюційний, подійний, середовищний, філософсько-антропологічний).

Етапи проведення експерименту. Головна роль міжсуб'єктної взаємодії у педагогічному експерименті. Формуючий експеримент як комплексний та полідисциплінарний засіб і результат розвитку сфери освіти. Взаємодія педагога, музиканта психолога, філософа, фізіолога у вирішенні задач формуючого експерименту.

Психолого-педагогічні та методичні умови формувального експерименту. Варіативність організаційних форм, методів та прийомів навчання; активізація емоційної сфери учня; діалогічність як фактор художньо-педагогічного спілкування; накопичення досвіду спілкування з творами мистецтв; участь у власній або колективній художній діяльності; набуття знань та вмінь художнього та педагогічного спілкування з творами мистецтва. Способи реалізації умов.

Проведення формувального експерименту: реалізація програми, створення експериментальної ситуації, спостереження і контроль. Описання формувального експерименту. Типові помилки в проведенні експерименту.

Узагальнення особистого досвіду як результат педагогічного експерименту.

Лекція 17. Аналіз результатів науково-дослідного експерименту

Експериментальна ситуація. Створення експериментальної ситуації. Оцінка стану об'єкта до і після експерименту. Змінні в експерименті – контрольовані і неконтрольовані фактори. Незалежний фактор і залежний фактор. Контроль – головна процедура експерименту. Основна функція контролю – забезпечення чистоти експерименту. Результати експериментального втручання: отримання сумарного результату; факторний аналіз результату; оцінювання реального і пізнавального результатів. Результат реальний і пізнавальний.

Шляхи і методи отримання інформації в процесі експерименту. Методи математичної обробки в педагогіці. Вимірювання в педагогіці. Статистичні методи в педагогічних дослідженнях. Вимірювальні шкали. Підготовка даних до обробки. Ручна обробка інформації. Введення інформації в ЕВМ та її обробка.

Аналіз та інтерпретація отриманих даних. Складання таблиць, схем, графіків, голограм і т. ін. Опрацювання та інтерпретація даних порівняльного педагогічного експерименту. Методичні рекомендації з оформлення результатів дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МЕТОДИЧНІ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ МУЗИКИ»

Лекція 18. Розвиток зарубіжних систем музичної освіти в контексті культури Новітнього часу. Концепція художньо-естетичного виховання школи Баухауза та вальдорфських шкіл

Новітній час (XX ст.) як епоха небачених контрастів, з однієї сторони, прорив у космос, розщеплення атому, поширення високих технологій, а з іншої – світові війни, національні та релігійні конфлікти, екологічні катастрофи. Криза культури як криза людяності. Модернізм і постмодернізм як реакція на нестабільність суспільного життя, розчарування у світоглядних уявленнях та естетичних цінностях минулого. Виникнення нових видів мистецтва (кінематограф), нових форм синтезу мистецтва (кольоромузика), калейдоскоп художніх напрямів: від заперечення ідеалів реалістичного мистецтва до протиставлення їм абстрактних та експресивних форм. Філософічність художньої культури XX століття. Кристалізація нової музичної мови, нових принципів композиції, формування нових естетичних платформ.

Основні тенденції розвитку дитячої музичної педагогіки XX століття як прагнення до гармонійного розвитку особистості дитини; загальність музичної освіти; розвиток музичного слуху, мислення; використання творчого музикування у музично-виховних цілях; опора на народну, класичну і сучасну музику при визначенні дитячого музично-педагогічного репертуару тощо. Створення цілісних систем масового музичного виховання дітей (Е. Жак-Далькроза, К. Орфа, З. Кодая, Б.Трічкова, М. Монтесорі та ін.) як основна тенденція розвитку західноєвропейської музичної педагогіки XX століття.

Система пропедевтичної художньої підготовки швейцарського теоретика і педагога Й. Іттена (1888-1967), фундатора нової системи художньої освіти. Авангардна педагогіка школи Баухауза (1919). Основні принципи педагогічної системи Й. Іттена як пробудження творчих сил і художніх здібностей учнів; полегшення вибору майбутньої професії; ознайомлення з основами художньої композиції; опанування загальних принципів художньої творчості (контраст, ритм, форма, колір).

Розробка оригінальної 12-ти кольорової моделі, в якій "звучання" кольорів порівнювалось з тембрами музичних інструментів: флейта, скрипка, віолончель, контрабас тощо. Творча співпраця з композиторами додекафонної музики А. Шенбергом, А. Бергом. Основні фундаментальні праці Й. Іттена: "Мистецтво кольору" (1961) та "Мистецтво форми" (1963). Значення художньо-педагогічної системи Й.Іттена у боротьбі з консервативним академізмом, відкритті нових шляхів розвитку в мистецькій освіті.

Вальдорфська педагогіка як одна з різновидів втілення ідей "вільного виховання" і "гуманістичної педагогіки". Філософ та педагог Р. Штейнер (1861-1925) про чотири могутні галузі цивілізації: пізнання, мистецтво, релігію і моральність; як автор концепції художньо-естетичного виховання, реалізованої у вальдорфських школах, що набули поширення у різних країнах світу. Основні принципи вальдорфської педагогіки: гуманістична спрямованість; педоцентризм; вікова відповідність у навчанні; взаємозв'язок з життям; поєднання національного та загальнолюдського у вихованні; релігійна толерантність; повага до дитини, її почуттів, здібностей та потенціальних можливостей.

Особливості організації освітнього процесу у вальдорфських школах: принцип самоуправління; 12-ти річний цикл навчання; класний учитель як головна фігура навчально-виховного процесу; навчання без підручників і методик; виняткове значення предметів художньо-естетичного циклу (мова, література, музика, живопис, евритмія тощо), а також заняття художньо-прикладного характеру (садівництво, гончарство, рукоділля, різьба по дереву тощо); міждисциплінарний підхід. Евритмія, як навчальний предмет, – оригінальна інновація Р. Штайнера. Вальдорфська педагогіка як міжнародний культурно-освітній рух.

Основні поняття теми: Новітній час, модернізм, постмодернізм, синтез мистецтв, цілісні системи музичного виховання, пропедевтика, авангардна педагогіка, школа Баухауза, додекафонна музика, вальдорфська педагогіка, гуманістична спрямованість, евритмія, міждисциплінарний підхід, художньо-естетичне виховання.

Лекція 19. Аналіз провідних зарубіжних систем музичного виховання дітей ХХ століття: Е. Жак-Далькроза, К. Орфа, З. Кодая, Б. Трічкова, М. Монтессорі

Система музично-ритмічного виховання швейцарського композитора і педагога Е. Жак-Далькроза (1865-1950) як органічне поєднання музики, слова і танцювального руху. Ритм як інтегратор усієї навчально-виховної системи.

Провідний метод творчого розвитку учнів – пластична імпровізація (індивідуальна і колективна), створення рухових художніх образів під музику. Використання таких видів діяльності як заняття евритмією, традиційною хореографією, сольфеджіо, хором співом, імпровізацією на фортепіано.

Педагогічна система австро-німецького композитора і педагога К. Орфа (1895-1982), послідовника далькрозівської системи. Педагогічні ідеї К. Орфа у 5-ти томному посібнику "Шульверк". Елементарне музикування за системою К. Орфа як основа дитячої музичної творчості. Інструментарій К. Орфа. Основні види музичної діяльності за системою К. Орфа: рух під музику, гра на простих музичних інструментах, спів, колективне музикування, гра в оркестрі, імпровізація. Широке використання системи К. Орфа у сучасній арт-терапії.

Педагогічна система угорського композитора і педагога З. Кодая (1882-1967) як поєднання народного з високопрофесійним, вирішення музично-педагогічних проблем на національних засадах. Народна музика як основа музичної культури нації та музичного виховання дітей. Засвоєння дітьми музичної мови на прикладах угорських народних пісень ("Збірка пісень для школи"). Використання релятивної сольмізації, що активно розвиває ладове відчуття, слух, правильне інтонування. Ритмічний розвиток як засвоєння ритмічних фігур, властивих народним пісням. Застосування системи музичного виховання З. Кодая у різних країнах світу (США, Канада, Франція, Японія та ін.).

Становлення болгарської системи музичного виховання Б.Трічкова (1881-1944). Метод "Столбіца" як візуалізація музичного навчання, в якому кожна форма роботи як нова сходинка методу, чітка диференціація завдань відповідно до вікових особливостей дітей. Основні положення методу "Столбіца": широке використання наочності; ритмічне виховання шляхом відбивання ритму; спів як "психофізіологічний процес"; завдання на координацію слуху і голосу; прищеплення любові до музики.

Методична система масового дошкільного музичного виховання дітей італійського педагога Марії Монтесорі (1870-1952). Новаторство методичної системи як урахування сензитивних періодів розвитку дитини. Етапи процесу музичного виховання дітей за системою М. Монтесорі.

Значення провідних зарубіжних систем музичного виховання дітей ХХ століття та їх практичне застосування в сучасній мистецькій освіті.

Основні поняття теми: музично-ритмічне виховання; "Шульверк" К.Орфа; елементарне музикування; евритмія; пластична імпровізація; релятивна сольмізація; системи музичного виховання З. Кодая, К. Орфа, Б. Трічкова, М. Монтесорі; сензитивні періоди.

Лекція 20. Організація сучасної мистецької освіти у загальноосвітніх навчальних закладах розвинутих зарубіжних країн

На зламі ХХ-ХХІ століть поступ людської цивілізації до нового типу суспільства як постіндустріального, інформаційного, в якому окреслюються

контури кіберпростору. Інформаційне суспільство як теоретична концепція постіндустріального суспільства, в якому інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі. Формування різних напрямків новітнього мистецтва, в яких поєдналися стилі нео- (необароко, неокласицизм, неофольклоризм тощо).

Негативні прояви культури ХХ століття як різнобарв'я стилів (еклектика); співіснування різних духовних світів; поширення масової культури; засилля реклами та індустрії розваг; бездуховність та криза цінностей.

Нові виклики перед мистецькою педагогікою та нові завдання пошуку культурно-освітньої адекватності в зв'язку із перехідним характером цивілізаційного розвитку. Компаративний аналіз організаційних засад, змісту і структури загальної мистецької освіти та художньо-естетичного виховання в розвинутих країнах світу: Франція, Німеччина, Бельгія, Скандинавські країни, Великобританія, США, Канада, Японія (система масового музичного виховання дітей Ш. Судзукі) та ін. Акцентуація як загальних світових тенденцій розвитку шкільної мистецької освіти, так і аутентичних національних ознак.

Світові тенденції розвитку мистецької освіти ХХІ століття: підвищення ролі і статусу мистецтва загальноосвітніх закладах; інтеграція різних видів мистецтв, орієнтація на створення інтегрованих курсів; міждисциплінарні зв'язки; використання мистецтва як способу стимулювання творчого потенціалу особистості; посилення варіативності мистецької освіти; впровадження новітніх інформаційних технологій, використання на уроках Інтернет-ресурсів, запровадження онлайн навчання тощо.

Основні поняття теми: інформаційне суспільство, кіберпростір, новітнє мистецтво, криза цінностей, масова культура, загальна мистецька освіта, інтеграція, варіативність, міждисциплінарні зв'язки, інформаційні технології.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ТА МЕТОДИ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ»

Лекція 21. Використання методів математичної статистики в процесі педагогічного експерименту

Мета обробки дослідження (відкинути випадковості і виявлення закономірностей). Якісна та кількісна характеристики педагогічного експерименту. Етапи статистичного дослідження: статистичне спостереження, статистичне зведення і групування, аналіз статистичного матеріалу. Вибірка. Генеральна (основна) сукупність. Об'єм вибірки. Числові характеристики вибірки. Параметри вимірювання: об'єкт вимірювання (змінні вимірювання), процедура вимірювання, засоби вимірювання; шкала вимірювання. Визначення тривалості педагогічного експерименту. Схема побудови педагогічного експерименту (етапи педагогічного експерименту та їх моніторинг). Визначення оптимальної кількості проміжних досліджень.

Основні поняття теми: Вимірювання, шкали вимірювання, вибірка, параметри вимірювання, етапи вимірювання, медіана, мода, дисперсія.

Лекція 22. Статистичні критерії. Типові задачі аналізу даних педагогічного експерименту

Статистичні критерії. Крамера-Уелча; Вілкоксона та Манна-Уїтні; χ^2 – хі-квадрат; Фішера; t-критерій Стюдента. Алгоритм вибору статистичного критерію. Статистична гіпотеза. Статистичний критерій. Основні етапи перевірки гіпотези: формулювання гіпотези, вибір рівня значимості, визначення вибіркового значення статистичних характеристик, порівняння розрахункового значення з критерієм значення для вибраного рівня значимості і прийняття або відхилення гіпотези. Нормальний розподіл. Параметричні критерії. Вимоги до застосування параметричних критеріїв.

Основні поняття теми: Статистична гіпотеза. Статистичні критерії. Крамера-Уелча; Вілкоксона та Манна-Уїтні; χ^2 – хі-квадрат; Фішера; t-критерій Стюдента. Алгоритм вибору статистичного критерію.

Лекція 23. Статистична обробка даних табличним процесором Excel

Описова статистика. Статистичний взаємозв'язок результатів вимірювань. Кореляція. Кореляційний аналіз. Щільність взаємозв'язку (коефіцієнт кореляції). Спрямованість взаємозв'язку (прямий пропорційний або позитивний взаємозв'язок; зворотній, або від'ємний взаємозв'язок). Обчислення значення коефіцієнта взаємозв'язку. Кількісна та якісна оцінка результатів дослідження.

Основні поняття теми: Описова статистика. Правила ранжирування. Критерій. Гіпотеза. Альтернативна гіпотеза. Рівень значущості.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль I «Актуальні проблеми досліджень з теорії та методики навчання музики»		Модуль II «Теорія та методика музично-педагогічної освіти»		Модуль III «Технології експериментального музично-педагогічного дослідження»		Модуль IV «Методичні системи навчання музики»		Модуль V «Педагогічний експеримент та методи математичної статистики»	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	8	8	8	8	8	8	4	4	4	4
Відвідування семінарських занять	1	6	6	6	6	6	6	3	3	3	3
Робота на семінарському занятті	10	6	60	6	60	6	60	3	30	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	6	30	6	30	5	25	3	15	3	15
Разом	-	-	104	-	104	-	99	-	52	-	52
Максимальна кількість балів:		411									
Розрахунок коефіцієнта:		411 : 60 = 6,85									
Форма контролю:		Екзамен: 40 балів									

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль I «Актуальні проблеми досліджень з теорії та методики навчання музики»		Модуль II «Теорія та методика музично-педагогічної освіти»		Модуль III «Технології експериментального музично-педагогічного дослідження»		Модуль IV «Методичні системи навчання музики»		Модуль V «Педагогічний експеримент та методи математичної статистики»	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	13	65	6	30	5	25	7	35	3	15
Разом	-	-	89	-	54	-	49	-	47	-	27
Максимальна кількість балів: 266											
Розрахунок коефіцієнта: $266 : 60 = 4,43$											
Форма контролю: Екзамен: 40 балів											

6.2. Завдання для самостійної роботи (денна форма)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Тема 1. Основні напрями педагогічних досліджень в галузі теорії та методики навчання музики

Завдання 1. Здійснити аналіз наукових джерел з теми та визначити перспективні напрями педагогічних досліджень в галузі теорії та методики навчання музики.

Тема 2. Методологічні засади та науковий апарат дисертаційного дослідження

Завдання 1. Сформулювати тему та об'єкт дослідження, в якому виділений такий предмет: педагогічні умови адаптації зарубіжних гуманістичних систем освіти (зокрема, вальфдорської школи Р. Штайнера) до особливостей української дійсності.

Тема 3. Методи проведення дисертаційного дослідження

Завдання 1. Розкрити специфіку використання методу експерименту (природний, лабораторний, констатувальний і формувальний експерименти).

Тема 4. Методи математичної обробки результатів дисертаційного дослідження

Завдання 1. Визначити основні поняття математичної статистики. Репрезентативність вибірки. Стандартна (середня квадратична) помилка.

Тема 5. Вимоги до оформлення результатів дисертаційного дослідження

Завдання 1. Обґрунтувати вимоги до апробації та впровадження результатів дослідження.

Тема 6. Аналіз нормативних документів, які визначають вимоги до змісту і оформлення дисертаційного

Завдання 1. Розкрити вимоги до оформлення анотації дослідження відповідно змісту дисертації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Тема 7. Музично-педагогічна освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору

Завдання 1. Охарактеризувати тенденції розвитку системи вищої освіти, зумовлені цивілізаційними процесами.

Тема 8. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти

Завдання 1. Розкрити одну із сучасних тенденцій інтеграції музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору.

Тема 9. Провідні концепції та принципи музично-педагогічної освіти

Завдання 1. Охарактеризувати ключові положення однієї з науково-педагогічних концепцій українських учених (за вибором аспіранта).

Тема 10. Зміст музично-педагогічної освіти в Україні

Завдання 1. Обґрунтувати умови для фундаментальної підготовки майбутніх фахівців з мистецьких дисциплін.

Тема 11. Форми та методи музично-педагогічної освіти

Завдання 1. Зробити порівняльну характеристику форм організації навчання (класифікація за різними критеріями).

Тема 12. Компетентнісна модель музично-педагогічної освіти

Завдання 1. Охарактеризувати ключові компетентності студента закладу вищої мистецької освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ТЕХНОЛОГІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

Тема 13. Педагогічний експеримент та його характеристика

Завдання 1. Розробити план-проспект педагогічного дослідження.

Тема 14. Методика та технологія використання основних методів, способів та прийомів наукового дослідження

Завдання 1. Розкрити специфіку використання математичних методів опрацювання результатів дослідження.

Тема 15. Організація і проведення констатувального експерименту

Завдання 1. Підготувати анкети та опитувальники до констатувального експерименту з теми дослідження.

Тема 16. Формувальний експеримент і його особливості

Завдання 1. Обґрунтувати педагогічні та методичні умови формувального експерименту.

Тема 17. Аналіз результатів науково-дослідного експерименту

Завдання 1. Розкрити специфіку різних видів оформлення результатів дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МЕТОДИЧНІ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ МУЗИКИ»

Тема 18. Розвиток зарубіжних систем музичної освіти в контексті культури Новітнього часу. Концепція художньо-естетичного виховання школи Баухауза та вальдорфських шкіл

Завдання 1. Охарактеризувати особливості застосування ідей вальдорфської педагогіки у сучасних школах в різних країнах світу.

Тема 19. Аналіз провідних зарубіжних систем музичного виховання ХХ століття: Е.Жак-Далькроза, К.Орфа, З.Кодая, Б.Трічкова, М.Монтессорі

Завдання 1. Визначити спільні та відмінні риси національних педагогічних систем музичного виховання дітей К. Орфа, З. Кодая, Б. Трічкова.

Тема 20. Організація сучасної мистецької освіти у загальноосвітніх навчальних закладах розвинутих зарубіжних країн
Завдання 1. Проаналізувати світові тенденції розвитку мистецької освіти у ХХІ столітті.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ТА МЕТОДИ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ»

Педагогічний експеримент та методи математичної статистики

Завдання 1. Перевірка статистичної гіпотези за допомогою критерію Віллкоксона-Манна-Уїтні.

Завдання 2. Перевірка статистичної гіпотези за допомогою критерію однорідності χ^2 (ксі-квадрат)

Завдання 3. Перевірка статистичної гіпотези за допомогою t -критерію Стьюдента.

Поточний контроль у вигляді звіту з виконання практичного завдання.

6.3. Завдання для самостійної роботи (заочна форма)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Тема 1. Основні напрями педагогічних досліджень в галузі теорії та методики навчання музики

Завдання 1. Здійснити аналіз наукових джерел з теми та визначити перспективні напрями педагогічних досліджень в галузі теорії та методики навчання музики.

Завдання 2. Визначити основні методологічні характеристики, які повинні відобразитися в дисертаційному дослідженні.

Тема 2. Методологічні засади та науковий апарат дисертаційного дослідження

Завдання 1. Сформулювати тему та об'єкт дослідження, в якому виділений такий предмет: педагогічні умови адаптації зарубіжних гуманістичних систем освіти (зокрема, вальфдорської школи Р. Штайнера) до особливостей української дійсності.

Тема 3. Методи проведення дисертаційного дослідження

Завдання 1. Розкрити специфіку використання методу експерименту (природний, лабораторний, констатувальний і формувальний експерименти).

Завдання 2. Дати характеристику методу індивідуальної експертної оцінки.

Завдання 3. Розкрити специфіку застосування методу узагальнення незалежних характеристик.

Тема 4. Методи математичної обробки результатів дисертаційного дослідження

Завдання 1. Визначити основні поняття математичної статистики. Репрезентативність вибірки. Стандартна (середня квадратична) помилка.

Завдання 2. Охарактеризувати процес статистичної перевірки педагогічної гіпотези.

Завдання 3. Перерахувати умови, за яких має відбуватися процес визначення вірогідності одержуваних результатів.

Тема 5. Вимоги до оформлення результатів дисертаційного дослідження

Завдання 1. Обґрунтувати вимоги до апробації та впровадження результатів дослідження.

Тема 6. Аналіз нормативних документів, які визначають вимоги до змісту і оформлення дисертаційного

Завдання 1. Розкрити вимоги до оформлення анотації дослідження відповідно змісту дисертації.

Завдання 2. Оформити список джерел до своєї наукової статті (10 позицій) відповідно

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Тема 7. Музично-педагогічна освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору

Завдання 1. Охарактеризувати тенденції розвитку системи вищої освіти, зумовлені цивілізаційними процесами.

Тема 8. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти

Завдання 1. Розкрити одну із сучасних тенденцій інтеграції музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору.

Тема 9. Провідні концепції та принципи музично-педагогічної освіти

Завдання 1. Охарактеризувати ключові положення однієї з науково-педагогічних концепцій українських учених (за вибором аспіранта).

Тема 10. Зміст музично-педагогічної освіти в Україні

Завдання 1. Обґрунтувати умови для фундаментальної підготовки майбутніх фахівців з мистецьких дисциплін.

Тема 11. Форми та методи музично-педагогічної освіти

Завдання 1. Зробити порівняльну характеристику форм організації навчання (класифікація за різними критеріями).

Тема 12. Компетентнісна модель музично-педагогічної освіти

Завдання 1. Охарактеризувати ключові компетентності студента закладу вищої мистецької освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ТЕХНОЛОГІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

Тема 13. Педагогічний експеримент та його характеристика

Завдання 1. Розробити план-проспект педагогічного дослідження.

Тема 14. Методика та технологія використання основних методів, способів та прийомів наукового дослідження

Завдання 1. Розкрити специфіку використання математичних методів опрацювання результатів дослідження.

Тема 15. Організація і проведення констатувального експерименту

Завдання 1. Підготувати анкети та опитувальники до констатувального експерименту з теми дослідження.

Тема 16. Формувальний експеримент і його особливості

Завдання 1. Обґрунтувати педагогічні та методичні умови формувального експерименту.

Тема 17. Аналіз результатів науково-дослідного експерименту

Завдання 1. Розкрити специфіку різних видів оформлення результатів дослідження.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МЕТОДИЧНІ СИСТЕМИ
НАВЧАННЯ МУЗИКИ»**

Тема 18. Розвиток зарубіжних систем музичної освіти в контексті культури Новітнього часу. Концепція художньо-естетичного виховання школи Баухауза та вальдорфських шкіл

Завдання 1. Проаналізувати художньо-естетичні напрями новітнього мистецтва ХХ століття: модернізм, постмодернізм, експресіонізм, абстракціонізм та ін.

Завдання 2. Розкрити особливості системи пропедевтичної підготовки Й. Іттена як фундатора нової системи художньої освіти.

Завдання 3. Охарактеризувати особливості застосування ідей вальдорфської педагогіки у сучасних школах в різних країнах світу.

Тема 19. Аналіз провідних зарубіжних систем музичного виховання ХХ століття: Е.Жак-Далькроза, К.Орфа, З.Кодая, Б.Тріčkова, М.Монтессорі

Завдання 1. Визначити спільні та відмінні риси національних педагогічних систем музичного виховання дітей К. Орфа, З. Кодая, Б. Тріčkова.

Завдання 2. Висвітлити діяльність Школи гімнастики і танцю, заснованою Д.Гюнтер і К. Орфом у Мюнхені в 1924 році.

Завдання 3. Проаналізувати метод "Столбца" Б. Тріčkова в контексті візуалізації музичного навчання.

Тема 20. Організація сучасної мистецької освіти у загальноосвітніх навчальних закладах розвинутих зарубіжних країн

Завдання 1. Проаналізувати світові тенденції розвитку мистецької освіти у ХХІ столітті.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ТА
МЕТОДИ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ»**

Педагогічний експеримент та методи математичної статистики

Завдання 1. Перевірка статистичної гіпотези за допомогою критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні.

Завдання 2. Перевірка статистичної гіпотези за допомогою критерію однорідності χ^2 (ксі-квадрат)

Завдання 3. Перевірка статистичної гіпотези за допомогою t -критерію Стьюдента.

Поточний контроль у вигляді звіту з виконання практичного завдання.

6.4. Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

Кількість балів	Критерії оцінювання
4-5	Представлений матеріал повністю або на достатньому рівні розкриває тему, містить додаткові інформативні відомості або пояснення, оформлений відповідно до вимог.
2-3	Є неточності у викладенні матеріалу, порушена або відсутня логіка викладу матеріалу, існують недоліки в оформленні.
0-1	Робота не відповідає вимогам, виконана за іншою темою; матеріал частково розкриває тему, допущено фактичні помилки у змісті роботи.

6.5. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль (іспит) проводиться у вигляді письмової роботи, що містить відповіді на чотири питання екзаменаційного білету, які охоплюють усі модулі дисципліни «Теорія та методика навчання музики».

Критерії	Бали
Повнота викладу основних положень і концепцій теорії і методики навчання музики, доречне використання сучасної наукової термінології	10
Знання наукових джерел з проблеми	10
Вміння ілюструвати теоретичні міркування прикладами	10
Логіка і аргументація викладу	10
Всього	40

6.6. Орієнтовний перелік питань для екзамену

1. Дисертаційне дослідження як процес і результат наукової діяльності.
2. Основні методологічні характеристики, які повинні відобразитися в дисертаційному дослідженні.
3. Науковий апарат дослідження.
4. Технологія роботи над дисертаційним дослідженням.
5. Методи теоретичного дослідження.
6. Методи емпіричного дослідження.
7. Характеристика загальнонаукових логічних методів і прийомів.
8. Проективні методи. Експертні методи дослідження. Індивідуальна експертна оцінка. Метод узагальнення незалежних характеристик.
9. Діагностуючі контрольні роботи, їх класифікація.
10. Соціометричний метод.
11. Статистична обробка даних педагогічного дослідження.
12. Структура дисертації. Вимоги до змісту вступу, основної частини, висновків, додатків, списку використаних джерел.

13. Робота над статтями й доповідями.
14. Сучасні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору (за В. Черкасовим).
15. Принципи музично-педагогічної освіти.
16. Ключові компетентності студента закладу вищої мистецької освіти
17. Пріоритетні напрямки педагогічних досліджень.
18. Психологічно-педагогічне дослідження.
19. Технологія педагогічного експерименту
20. Традиційні педагогічні методи.
21. Соціологічні методи.
22. Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: статистичні, графічні й табличні.
23. Математичні методи опрацювання результатів дослідження.
24. Методика використання основних методів.
25. Констатувальний експеримент як важлива частина наукового дослідження. Вимоги до проведення його.
26. Методика проведення констатувального експерименту.
27. Етапи констатувального експерименту.
28. Методи збору емпіричної інформації.
29. Методика обробки емпіричної інформації.
30. Складання методики формувального експерименту.
31. Педагогічні та методичні умови, методи, прийоми, форми роботи у формувальному експерименті.
32. Проведення формувального експерименту.
33. Узагальнення педагогічного досвіду.
34. Методи математичної обробки в педагогіці.
35. Ручна та машинна обробка інформації.
36. Складання таблиць, схем, голограм і т. ін.
37. Оформлення результатів дослідження.
38. Основні тенденції розвитку дитячої музичної педагогіки ХХ століття.
39. Особливості системи музично-ритмічного виховання Е.Жак-Далькроза.
40. Особливості організації освітнього процесу у вальдорфських школах.
41. Діяльність Школи гімнастики і танцю, заснованої в Мюнхені (1924 рік).
42. Педагогічні погляди К.Орфа та розкрити особливості елементарного музикування як основи дитячої музичної творчості.
43. Особливості системи музичного виховання З. Кодая в контексті поєднання народного з високопрофесійним, вирішення музично-педагогічних завдань з урахуванням національних традицій.
44. Метод "Столбіца" Б. Трічкова в контексті візуалізації музичного навчання.
45. Новаторство методичної системи музичного виховання дітей М. Монтесорі.

6.7. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Основна література:

1. **Крохмальний Р.** Основи наукових досліджень : навчально-методичний посібник / Роман Крохмальний [та ін.] ; Львівський національний університет імені Івана Франка, Факультет культури та мистецтв. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. - 310 с.
2. **Ковальчук В.В.,** Моїсеєв Л.М. Основи наукових досліджень / В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсеєв. – К.: В.Д. «Професіонал», 2004. – 113 с.
3. **Огнев'юк В.О.** Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку: [моногр.] / Віктор Олександрович Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. - 450 с.
4. **Сидоренко В.К.** Основи наукових досліджень / В.К. Сидоренко, П.В. Дмитренко – К.: РННЦ «ДІНІТ», 2000. – 259 с.
5. **Сисоєва С.О.,** Кристочук Т.Є. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: [навч.-метод. посіб.]. – Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009.- 460 с.

Додаткова література:

1. **Кудикіна Н.В.** Закони та закономірності у методологічному забезпечення наукових досліджень з проблем професійної педагогіки // Теоретико-практичні аспекти виховної роботи в закладах інтернатного типу: Збірник наукових праць Інституту проблем виховання АПН України / Упорядник: Л.В. Канішевська. – ІПВ АПН України, 2008. – С. 12-15
2. **Кудикіна Н.В.** Конференція як метод наукового дослідження / Н.В. Кудикіна // Реалізація наступності дошкільної і початкової освіти: Всеукраїнська науково-практична конференція: збірник матеріалів / Редкол.: К.І. Волинець, Г.Г. Кондратенко, Н.В. Кудикіна та ін. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2009. – С. 31-34
3. **Логіка і методика педагогічних досліджень** // Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Академвидав, 2003. – С. 28-43
4. **Про критерії оцінювання педагогічних досліджень** // Шлях освіти / С.У. Гончаренко, 2004. - № 1. – С. 2-6
5. **Руснак І.С.,** Романюк С.З. магістерська робота з педагогіки: навчально-методичний посібник / І.С. Руснак, С.З. Романюк – Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2009. – 208 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Основна література:

1. **Олексюк О.М.** Музична педагогіка: навч. посіб. / О.М. Олексюк. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 248 с.
2. **Олексюк О.М.** Розвиток духовного потенціалу особистості у постнекласичній мистецькій освіті : [монографія] / Олексюк О.М. – К. : Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2017. – 192 с. ISBN 978-617-658-035-5
3. **Олексюк О.М.,** Ткач М.М., Лісун Д.В. Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті: колект. монограф. / О.М. Олексюк М.М. Ткач Д.В. Лісун – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 164 с.
4. **Падалка Г.М.** Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). – К.: освіта України. 2008. – 274 с.
5. **Ростовський О.Я.** Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.

6. **Черкасов В.Ф.** Музично-педагогічна освіта України на межі двох тисячоліть (1991–2010 рр.). Навч. посібник. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2011. – 380 с. ISBN 978-966-189-054-0.

Додаткова література:

1. **Масол Л.М.** Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Л.М.Масол. – К. Промінь, 2006. – 432 с. Бібліограф. ISBN 966-8512-14-6
2. **Отич О.** Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання / О. Отич. – Полтава : Інтер Графіка, 2005. – 200 с.
3. **Ростовський О.Я.** Музична педагогіка. Навчальні програми, методичні рекомендації та матеріали: навч. посібник / О. Я. Ростовський. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 191 с.
4. **Тушева В.В.** Основи наукових досліджень: Навчальний посібник/ В.В.Тушева, УМО НАПН України. – Харків: «Федорко», 2014. – 408 с. ISBN 978-966-2785-82-1
5. **Jadwiga Uchyla-Zroski** Wartosci w muzyce. Interpretacja w muzyce jako proces tworczy / Jadwiga Uchyla-Zroski / Wydawnictwo Uniwersytetu Slaskiego, Katowice 2013. – 348 p.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ТЕХНОЛОГІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

Основна література:

1. **Гончаренко С.У.** Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. – Київ-Вінниця, ТОВ фірма «Планер», 2010. – 308 с.
2. **Горбенко С. С.** Навчально-наукова діяльність студентів з методики музичного виховання: навчально-методичний посібник / С. С. Горбенко.– К.: Освіта України, 2010. – 180с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курс., аспір., ад'юнктів / за ред. А.Є. Конверського ; МОН України, КНУ ім. Т.Шевченка. - Київ : ЦУЛ, 2010. - 351 с. - ISBN 978-611-01-0082-3
4. **Сисоєва С.О.** Методологія науково-педагогічних досліджень : підручник для магістрів спец. "Педагогіка вищої школи" / С. О. Сисоєва, Т. Є Кристопчук. - Рівне : Волинські обереги, 2013. - 359 с. - ISBN 978-966-416-313-9

Додаткова література:

1. **Важинський С.Е., Щербак Т І.** Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
2. **Організація дослідно-експериментальної роботи** у дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах. : методичні рекомендації / уклад.: В. І. Ковальчук, Г. В. Шапаренко, Л. О. Базиль ; рецензент: Н. В. Гузій, О. В. Кочерга. - Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. - 76 с.
3. **Сисоєва С. О.** Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти [Текст] : навчально-методичний посібник / С. О. Сисоєва ; Академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. - Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2009. - 458 с. - ISBN 978-966-361-368-0

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МЕТОДИЧНІ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ МУЗИКИ»

Основна література:

1. **Масол Л. М.** Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Л. М. Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с.

2. **Олексюк О. М.** Музична педагогіка: навч. посібник / О. М. Олексюк. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 248 с.
3. **Падалка Г. М.** Музична педагогіка: Курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін в системі педагогічної освіти. За ред. В. Бутенка. – Херсон: ХДП, 1995. – 103с.
4. **Рудницька О. П.** Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти / О. П. Рудницька. – К.: ІЗМН, 1998.
5. **Уланова С.** Нариси з історії європейської музичної освіти і виховання: Від античності до початку ХІХ століття / С. Уланова. – К.: Знання України, 2002. – 326 с.

Додаткова література:

1. **Абашкіна Н. В.** Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині / Н.В. Абашкіна. – К., 1998.
2. **Волинець Л.** Загальна мистецька освіта в середній школі Данії / Л.Волинець // Мистецтво та освіта. – 2005. – №2. – С.25-28.
3. **Волинець Л.** Мистецька освіта у середній загальноосвітній школі Франції / Л.Волинець // Пластичні мистецтва. – 2002. – №1. – С.101-104.
4. **Волинець Л.** Художньо-естетична освіта в Японії / Л. Волинець // Мистецтво та освіта. – 2002. – №1. – С.28, 37-38.
5. **Зязюн Л.** Виховання мистецтвом у системі освіти Франції / Л. Зязюн // Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти: Зб. матеріалів науково-методологічного семінару. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – С.22-24.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ТА МЕТОДИ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ»

Основна література:

1. **Бодненко Д.М., Жильцов О.Б., Лещинський О.Л., Мазур Н.П.** Моніторинг навчальної діяльності: навчальний посібник. / Д.М. Бодненко, О.Б. Жильцов, О.Л. Лещинський, Н.П. Мазур. – К.– Київський університеті імені Бориса Грінченка, 2014.– 276 с..
2. **Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред.. В.Г. Кремень.** – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. **Руденко В. М.** Математико-статистичні методи в педагогічних дослідженнях : [навч. посіб.] / В. М. Руденко. – Рівне : Волинські обереги, 2012. – 583 с. – Бібліогр.: С. 572-583.
4. **Криворот, Т. Г.** /Непараметричні методи математичної статистики для оцінювання ефективності педагогічних нововведень.// Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах 32 .– К. – 2013. С. 288-295.
5. **Опря, А.Т., Єгорова О.Є.** Статистика / А.Т. Опря, О.Є. Єгорова. – К. ЦУЛ, 2012. – 448 с.

Додаткова література:

1. **Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи:** Кол. монографія /Г.В. Єльнікова, Т.А. Борова, О.М. Касьянова, Г.А. Полякова та ін. /За загальною редакцією Г.В. Єльнікової. — Чернівці: Технодрук, 2009. — 572 с.
2. **Кузьмінський А.І., Єфименко В.І.** Тест навчальних досягнень особистості як засіб педагогічного вимірювання: Навчальний посібник для викладачів ВНЗ, вчителів ЗОШ. – Черкаси: Видавничий відділ Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, 2002. – 64 с.

3. Руденко В. М., Руденко Н. М. Математичні методи в психології: Підручник. – Київ: АкадемВидав, 2009. – 384 с.
4. Гуменюк Т. Б., "Проектування як педагогічний феномен", Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 13. Проблеми трудової та професійної підготовки: збірник, .вип. 6, с. 51-59, 2010.

Інформаційні ресурси

1. <http://e-learning.kubg.edu.ua/dn/course/view.php?id=479>
2. <http://office.microsoft.com/uk-ua/powerpoint-help>

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка SMART Board, авторський електронний методичний ресурс в LMS Moodle).

На заняттях і на самостійній роботі аспірантів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі.

Інформаційними ресурсами при вивченні дисципліни є навчальна бібліотека університету, комп'ютерні зали, джерела Інтернет, інформаційно-методичні матеріали кафедри комп'ютерних наук і математики.

Плани семінарських занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Семінар 1. Основні напрями педагогічних досліджень в галузі теорії та методики навчання музики

Особливості формування наукового апарату дослідження у кандидатських дисертаціях.

Основні поняття теми: дисертаційне дослідження, науковий апарат.

Семінар 2. Методологічні засади та науковий апарат дисертаційного дослідження

1. Дисертаційне дослідження як процес і результат наукової діяльності.
2. Проблема дослідження. Тема дослідження. Актуальність дослідження. Об'єкт і предмет дослідження. Мета й завдання дослідження. Гіпотеза дослідження. Методологічні і теоретичні засади педагогічного дослідження. Наукова новизна і теоретичне значення результатів дослідження. Практичне значення результатів дослідження та їх впровадження. Достовірність (вірогідність результатів дослідження). Предмет захисту.
3. Технологія роботи над дисертаційним дослідженням.

Основні поняття теми: дисертаційне дослідження; дисертація; методологічні засади дисертаційного дослідження; науковий апарат дисертаційного дослідження; предмет захисту.

Семінар 3. Методи проведення дисертаційного дослідження

1. Методи теоретичного дослідження.
2. Методи емпіричного дослідження.
3. Характеристика загальнонаукових логічних методів і прийомів: аналіз і синтез; абстрагування та конкретизація; ідеалізація; узагальнення; порівняння; класифікація; індукція і дедукція; аналогія; моделювання; мислений експеримент; монографічний метод.
4. Проективні методи. Експертні методи дослідження.
5. Діагностувальні контрольні роботи, їх класифікація.
6. Соціометричний метод.

Основні поняття теми: методи теоретичного дослідження; методи емпіричного дослідження; проективні методи; експертні методи дослідження; експеримент; педагогічний експеримент.

Семінар 4. Методи математичної обробки результатів дисертаційного дослідження

1. Вимірювання в педагогіці. Вимірювальні шкали, їх види.
2. Групування дослідницьких даних.
3. Варіювання. Варіаційний ряд. Крива розподілу. Гістограма.
4. Коефіцієнт Стюдента. Коефіцієнт Фішера.
5. Міра зв'язку між змінними. Кореляція. Критерій рангів.

6. Багатомірні методи аналізу. Факторний аналіз. Дисперсійний аналіз. Регресійний аналіз.

7. Статистична обробка даних педагогічного дослідження.

Основні поняття теми: вимірювання в педагогіці; репрезентативність вибірки; статистична перевірка педагогічної гіпотези; вірогідність результатів дослідження; статистична обробка результатів дослідження

Семінар 5. Вимоги до оформлення результатів дисертаційного дослідження

1. Основні вимоги до змісту дослідницького матеріалу: концептуальна спрямованість; сутнісний аналіз і узагальнення; аспектна визначеність; поєднання широкого соціального контексту розгляду з індивідуально-особистісним; визначеність і однозначність вживаних понять і термінів; чітке виділення нового і авторської позиції; міра в поєднанні однозначності і варіативності; конструктивність рекомендацій.

2. Структура дисертації. Вимоги до змісту вступу, основної частини, висновків, додатків, списку використаних джерел.

3. Робота над статтями й доповідями.

Основні поняття теми: зміст дослідницького матеріалу; вимоги до змісту дослідницького матеріалу; структура дисертації; стаття; доповідь; апробація результатів дослідження; впровадження результатів дослідження

Семінар 6. Аналіз нормативних документів, які визначають вимоги до змісту і оформлення дисертаційного дослідження

1. Обговорення переліку нормативних документів, які визначають вимоги до написання і оформлення кандидатської дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

2. Вимоги до формування висновків до дослідження.

3. Вимоги до кількості та якості наукової продукції з дисертації.

Основні поняття теми: нормативний документ, висновки, список використаних джерел, анотація, наукова продукція.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Семінар 7. Музично-педагогічна освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору

1. Охарактеризуйте основні тенденції розвитку системи вищої освіти, зумовлені цивілізаційними процесами.

2. Розкрийте особливості музично-педагогічної освіти як одного із найважливіших компонентів освіти, що передбачає формування духовної культури особистості на основі попереднього інтелектуального досвіду.

Семінар 8. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти

1. Розкрийте пріоритетні тенденції розвитку музичної освіти останніх років.

2. Охарактеризуйте сучасні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти

України до європейського освітнього простору.

Семінар 9. Провідні концепції та принципи музично-педагогічної освіти

1. Проаналізуйте та визначте особливості науково-педагогічних концепцій кількох українських учених.
2. Обґрунтуйте принципи музично-педагогічної освіти.

Семінар 10. Зміст музично-педагогічної освіти в Україні

1. Розкрийте структуру музично-педагогічної освіти в Україні.
2. Розкрийте зміст музично-педагогічної освіти в Україні.

Семінар 11. Форми та методи музично-педагогічної освіти

1. Охарактеризуйте форми музично-педагогічної освіти.
2. Охарактеризуйте методи музично-педагогічної освіти.

Семінар 12. Компетентнісна модель музично-педагогічної освіти

1. Охарактеризуйте структуру мистецької компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III «ТЕХНОГОЛІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

Семінар 13. Педагогічний експеримент та його характеристика

1. Наукові дослідження: види та зміст.
2. Пріоритетні напрямки педагогічних досліджень.
3. Психологічно-педагогічне дослідження.
4. Технологія педагогічного експерименту.

Семінар 14. Методика та технологія використання основних методів, способів та прийомів наукового дослідження

1. Традиційні методи педагогічного дослідження (спостереження, вивчення досвіду, першоджерел, аналіз нормативної документації).
2. Соціологічні методи.
3. Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: статистичні, графічні й табличні.
4. Математичні методи опрацювання результатів дослідження.
5. Методика використання основних методів.

Семінар 15. Організація і проведення констатувального експерименту

1. Констатувальний експеримент як важлива частина наукового дослідження. Вимоги до його проведення.
2. Методика проведення констатувального експерименту.
3. Етапи констатувального експерименту.
4. Методи збору емпіричної інформації.
5. Методика обробки одержаної інформації.

Семінар 16. Формувальний експеримент і його особливості

1. Складання методики формувального експерименту.
2. Педагогічні та методичні умови, методи, прийоми, форми роботи у формувальному експерименті.
3. Проведення формувального експерименту.
4. Узагальнення педагогічного досвіду.

Семінар 17. Аналіз результатів науково-дослідного експерименту

1. Методи математичної обробки даних у педагогіці.
2. Ручна та машинна обробка інформації.
3. Складання таблиць, схем, голограм і т. ін.
4. Оформлення результатів дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МЕТОДИЧНІ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ МУЗИКИ»

Семінар 18. Розвиток зарубіжних систем музичної освіти в контексті культури Новітнього часу. Концепція художньо-естетичного виховання школи Баухауза та вальдорфських шкіл

1. Схарактеризувати основні протиріччя ХХ століття, які позначились на розвитку художньої культури.
2. Визначити основні тенденції розвитку дитячої музичної педагогіки ХХ століття.
3. Проаналізувати особливості організації освітнього процесу у вальдорфських школах.
4. Розкрити значення вальдорфської педагогіки як міжнародного культурно-освітнього руху

Семінар 19. Аналіз провідних зарубіжних систем музичного виховання дітей ХХ століття: Е. Жак-Далькроза, К. Орфа, З. Кодая, Б. Трічкова, М. Монтесорі

1. Розкрити основні тенденції розвитку дитячої музичної педагогіки ХХ століття.
2. Визначити особливості системи музично-ритмічного виховання Е. Жак-Далькроза.
3. Проаналізувати педагогічні погляди К.Орфа та розкрити особливості елементарного музикування як основи дитячої музичної творчості.
4. Розкрити особливості системи музичного виховання З. Кодая в контексті поєднання народного з високопрофесійним, вирішення музично-педагогічних завдань з урахуванням національних традицій.
5. Розкрити новаторство методичної системи музичного виховання дітей М. Монтесорі.

Семінар 20. Організація сучасної мистецької освіти у загальноосвітніх навчальних закладах розвинутих зарубіжних країн

1. Визначити особливості формування інформаційного суспільства на зламі ХХ-ХХІ століть та різних напрямків новітнього мистецтва.

2. Розкрити негативні прояви культури ХХ століття: різнобарв'я стилів (еклектика); співіснування різних духовних світів; поширення масової культури; засилля реклами та індустрії розваг; бездуховність та криза цінностей.
3. Проаналізувати нові виклики перед мистецькою педагогікою ХХІ століття.
4. Здійснити компаративний аналіз організаційних засад, змісту і структури загальної мистецької освіти та художньо-естетичного виховання в розвинутих країнах світу: Франція, Німеччина, Бельгія, Скандинавські країни, Великобританія, США, Канада, Японія та ін. (у двох-трьох країнах на вибір).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ТА МЕТОДИ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ»

Семінар 21. Перевірка статистичної гіпотези за допомогою U -критерію Манна-Уїтні

Тема: Перевірка статистичної гіпотези за допомогою U -критерію Манна-Уїтні.

Мета: закріпити теоретичний матеріал з теми та оволодіти практичними навиками застосування методу для перевірки гіпотез педагогічних вимірювань.

Матеріали для роботи: посібник «Моніторинг навчальної діяльності», додаткова література з готовими статистичними таблицями критичних значень, програмне забезпечення Microsoft Excel (на базі Microsoft Excel).

Хід виконання.

1. Призначення критерію, його опис та обмеження, що на нього накладаються.
2. Правила ранжирування.
3. Практичної реалізації критерію на конкретному прикладі.
4. Підрахунок критерію.
5. Визначення початкових рангів кожного значення.
6. Введення поправочного коефіцієнту для пов'язаних даних
7. Визначення остаточного рангу
8. Визначення реальної суми рангів по кожній групі окремо та разом.
Перевірка чи збігається загальна сума з розрахунковою
9. Формулювання гіпотез
10. Визначення емпіричної величину $U_{\text{ан}}$ за формулою
11. Визначення критичне значення для n_1 та n_2 (за табличними даними)
12. Формування висновків

Семінар 2. Перевірка статистичної гіпотези за допомогою t -критерію Стьюдента

Тема: Перевірка статистичної гіпотези за допомогою t -критерію Стьюдента.

Мета: закріпити теоретичних матеріал з теми та оволодіти практичними навиками застосування методу для перевірки гіпотез педагогічних вимірювань.

Матеріали для роботи: посібник «Моніторинг навчальної діяльності», додаткова література з готовими статистичними таблицями критичних значень, програмне забезпечення Microsoft Excel (на базі Microsoft Excel).

Хід виконання.

1. Призначення критерію, його опис та обмеження, що на нього накладаються.
2. Алгоритм визначення t -критерію Стьюдента
3. Практична реалізація критерію.
4. Здійснення підрахунку критерію
5. За допомогою MS Excel обчислюємо необхідні величини Описової статистики
6. Знаходимо середні значення та дисперсії
7. Формулювання гіпотез:
8. Обчислюємо $t_{емт}$.
9. За таблицями визначаємо $t_{кр}$ для рівня значущості $\alpha = 0,01$.
10. Формування висновків

Семінар 23. Перевірка статистичної гіпотези за допомогою критерію Крамера-Уелча

Тема: Перевірка статистичної гіпотези за допомогою критерію Крамера-Уелча.

Мета: закріпити теоретичний матеріал з теми та оволодіти практичними навиками застосування методу для перевірки гіпотез педагогічних вимірювань.

Матеріали для роботи: посібник «Моніторинг навчальної діяльності», додаткова література з готовими статистичними таблицями критичних значень, програмне забезпечення Microsoft Excel (на базі Microsoft Excel).

Хід виконання.

1. Призначення критерію, його опис та обмеження, що на нього накладаються.
2. Алгоритм визначення критерію представлено на схемі
3. Практична реалізації критерію.
4. Здійснення підрахунку критерію. $T_{емт}$ за формулою.
5. За допомогою MS Excel обчислюємо необхідні величини за допомогою Описової статистики.
6. Знаходження середнього значення та дисперсії.
7. Формулювання гіпотез:
8. Обчислення $T_{емт}$.
9. Визначення $T_{кр}(0,05) = \dots$ (за табличними даними) для рівня значущості $\alpha = 0,05$.
10. Формування висновків